

2.5. Лісові ресурси міста Києва

Лісові масиви Києва – найважливіша природоутворювальна частина довкілля. Насадження формують комфортне середовище для відпочинку населення: поліпшують температурний і радіаційний режими, режим вологості, зменшують силу вітру, сприяють очищенню атмосферного повітря, збагачують його киснем і фітонцидами.

Всі ліси м. Києва належать до категорії рекреаційно-оздоровчих лісів (виконують переважно рекреаційні, санітарні, гігієнічні та оздоровчі функції) та лісів природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення (виконують особливі природоохоронні, естетичні, наукові функції тощо).

На виконання доручення Прем'єр-Міністра України Д. Шмигала від 19.07.2021 № 19111/66/1-21, пункту 5 Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15.04.2021 «Про заходи державної регіональної політики на підтримку децентралізації влади» введеного в дію Указом Президента України від 29.04.2021 та розпорядження Київської міської державної адміністрації від 30.09.2021 № 2079 «Про утворення комісії з інвентаризації водних об'єктів, лісових ресурсів, об'єктів державної та комунальної власності, що знаходяться на території міста Києва», Департаментом захисту довкілля та адаптації до зміни клімату виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) забезпечено інвентаризацію лісових ресурсів міста Києва.

За результатами інвентаризації в межах території м. Києва виявлено 7 постійних лісокористувачів на загальній площі 33,6 тис. га.

Разом з тим, Постановою Бюро Президії НАН України від 17.11.2021 № 352 надано згоду на закріплення земельних ділянок урочища «Теремки» з кадастровими номерами 8000000000:79:713:0014 та 8000000000:79:719:0026 за ДУ «Інститут еволюційної екології» НАН України, а також доручено ДУ «Інститут еволюційної екології» НАН України провести роботу з належного оформлення зазначених земельних ділянок та державної реєстрації права постійного користування ними.

Відповідно до акту прийому-передачі земельних ділянок лісового масиву урочища «Теремки» загальною площею 91,0263 га, що входять до складу Національного природного парку «Голосіївський» без вилучення у землекористувача від 07.02.2023 земельні ділянки з кадастровими номерами 8000000000:79:713:0014 та 8000000000:79:719:0026 передано ДУ «Інститут еволюційної екології» НАН України.

Переважна частина лісових ресурсів перебуває в користуванні КП «Дарницьке лісопаркове господарство», КП «Святошинське лісопаркове господарство» та КП «Лісопаркове господарство «Конча-Заспа», підпорядкованих Департаменту захисту довкілля та адаптації до зміни клімату виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації).

Крім того, частина територій вказаних лісокористувачів площею 553,3 га розміщена в адміністративних межах Київської області.

Принципи ведення лісогосподарської діяльності та основи ландшафтної організації територій лісокористувачів викладені в Проектах організації лісового

господарства, розроблених ВО «Укрдержліспроєкт», та Проекті організації території Національного природного парку «Голосіївський», охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об'єктів.

Лісовий фонд регіону в розрізі земель цільового призначення та категорій земель (станом на 01.01.2024)

Таблиця 21

№ з/п	Постійні лісокористувачі, власники лісів, інші землекористувачі, у користуванні яких є лісові ділянки, землі запасу	Загальна площа, га	Лісові землі, тис.га							
			вкриті лісовою рослинністю		не вкриті лісовою рослинністю					усього лісових земель
			усього	із них лісові культури	незімкнуті лісові культури	Лісові розсадники	зруби	галявини, біополяни	лісові дороги, просіки, розриви	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
I. Землі лісогосподарського призначення										
	КП «Дарницьке лісопаркове господарство»	16228,0	14,9850	9,3200	0,1880	-	0,0030	0,2560	0,3430	15,9280
	КП «Святошинське лісопаркове господарство»	12490,3	11,6700	6,3870	0,1020	-	0,0010	0,0600	0,3130	12,2000
	КП «Лісопаркове господарство «Конча-Заспа»	2889,8	2,6520	2,0620	0,0010	-	-	0,0540	0,0560	2,7670
	ВП НУБіП України «Боярська лісова дослідна станція»	284,0	0,1900	0,0675	0,0000	0,0505	0,0000	0,0061	0,0062	0,2528
	Інститут зоології ім. І.І. Шмальгаузена НАН України	5,7	0,0040	0,0014	-	-	-	-	0,0001	0,0040
	НК «ЕКСПОЦЕНТР УКРАЇНИ»	156,5	0,1448	0,1236	-	-	-	0,0043	0,0074	0,1565
II. Землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення										
	НПП «Голосіївський»	1888,2	1,7120	0,5526	0,0020	-	-	0,0327	0,0333	1,7800
	Філія «Київське лісове господарство» ДП «Ліси України»	80,0	0,0402	-	-	-	-	0,0057	0,0007	0,0466
	ВП НУБіП України «Боярська лісова дослідна станція»	15,0	0,0149	0,0007	-	-	-	-	0,0001	0,0150
	Державна установа	90,9	0,0818	0,0453	-	-	-	0,0005	0,0019	0,0842

№ з/п	Постійні лісокористувачі, власники лісів, інші землекористувачі, у користуванні яких є лісові ділянки, землі запасу	Загальна площа, га	Лісові землі, тис.га							
			вкриті лісовою рослинністю		не вкриті лісовою рослинністю					усього лісових земель
			усього	із них лісові культури	незімкнуті лісові культури	Лісові розсадники	зруби	галявини, біополіни	лісові дороги, просіки, розриви	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	«Інститут еволюційної екології НАН України»									
	КП «Дарницьке лісопаркове господарство»	583,4	0,4900	0,1960	-	-	-	0,1100	0,0040	0,5200
	КП «Святошинське лісопаркове господарство»	10615,5	10,0300	5,4050	0,0990	-	0,0010	0,0380	0,2360	10,5000
	КП «Лісопаркове господарство «Конча- Заспа»	2521,7	2,3560	1,8470	0,0010	-	-	0,0390	0,0450	2,4450
	III. Землі іншого призначення									

Нелісові землі, землі лісогосподарського призначення
(станом на 01.01.2024)

Таблиця 22

№ з/п	Постійні лісокористувачі, власники лісів	Рілля	Сінокоси	Пасовища	Піски	Болота	Води	Яри, схили, кар'єри	Інші нелісові землі	Загальна площа нелісових земель, га
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	КП «Дарницьке лісопаркове господарство»	-	-	-	-	62,9	33,8	-	98,2	300,2
2	КП «Святошинське лісопаркове господарство»	6,1	0,1	-	-	38,5	17,0	-	189,2	250,9
3	КП «Лісопаркове господарство «Конча-Заспа»	-	28,0	-	-	21,0	29,0	-	45,0	123,0
4	ВП НУБіП України «Боярська лісова дослідна станція»	-	-	-	-	14,5	1,1	-	15,6	31,2
5	Державна установа «Інститут еволюційної екології НАН України»	-	6, 2	-	-	-	-	-	0,5	6,7
6	Інститут зоології ім. І.І. Шмальгаузена НАН України	0,4	-	-	-	-	-	-	1, 3	1,7
7	Філія «Київське лісове господарство» ДП «Ліси України»	-	-	-	-	32,4	-	-	1,0	33,4
8	НПП «Голосіївський»	-	-	-	-	58,3	40,5	-	9,4	108,2

Лісовідновлення за 2023 рік (у розрізі лісокористувачів, власників лісів)

Таблиця 23

№ з/п	Лісокористувачі, власники лісів, інші землекористувачі, у користуванні яких є лісові ділянки	Лісовідновлення, га			
		у тому числі			усього
		посадка лісу, га	посів лісу, га	природне відновлення лісу, га	
1	2	3	4	5	6
1	КП «Дарницьке лісопаркове господарство»	3,7	-	-	3,7
2	КП «Святошинське лісопаркове господарство»	5,1	-	-	5,1
3	КП «Лісопаркове господарство «Конча-Заспа»	4,6	-	-	4,6

Проведення лісогосподарських заходів, пов'язаних із вирубуванням деревини за 2023 рік

Таблиця 24

№ з/п	Лісокористувачі, власники лісів	Площа, га/Ліквідна деревина, тис.м ³						
		рубки догляду	лісовідновні рубки в деревостанах	санітарні рубки	розрубка ліній електропередач, автомобільних доріг тощо	розчистка ліній електропередач, автомобільних доріг тощо	інші рубки	усього рубок
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	КП «Дарницьке лісопаркове господарство»	306,9/ 5,5	-	1493,8/ 26,9	-	-	43/0,6	1843,7/33,0
2	КП «Святошинське лісопаркове господарство»	-	-	433,2/ 14,3	-	-	-	433,2 / 14,3
3	КП «Лісопаркове господарство «Конча-Заспа»	69,3 / 1,054	-	105,7/ 1,370	-	-	7,5/ 0,123	182,5 / 2,547
4	НК «ЕКСПОЦЕНТ Р УКРАЇНИ»	-	-	50,4/ 0,39	-	-	-	50,4 / 0,39
	Усього	376,2/ 6,554	-	2083,1/ 42,96	-	-	50,5/ 0,723	2509,8 / 50,237

2.6 Стан тваринного світу

Тваринний світ міста представлений 48 видами ссавців, 110 видами птахів, 11 видами земноводних, 6 видами плазунів, 52 видами риб та великою кількістю видів комах.

Найчисленнішими представниками дикої фауни столиці по праву можна вважати комах, кількість видів налічує кілька тисяч. Особливий природоохоронний та естетичний інтерес викликають великі комахи: бабки, богомоли, коники, метелики, жуки і джмелі. Всього в межах Києва виявлено близько 30 рідкісних і тих, які охороняються, видів комах. До них належать дивовижно чарівні бабки красуня-діва і блискуча, найбільший представник цього ряду дозорець-імператор. Поміж жуків привертає увагу рогач звичайний - вид Червоної книги, що охороняється в масштабі всієї Європи. Його можна зустріти в Голосієві та Пущі-Водиці, зустрічається також зелений мускусний вусач. Особливу увагу привертають червонокнижні представники ряду лускокрилі. У заказниках ще можна побачити найбільших денних метеликів – парусників: махаона і мнемозіну. Мешкають у нашому місті й рідкісні нічні метелики. У заказнику „Лісники”, лісопарку „Конча-Заспа” та урочищі „Феофанія” трапляються великі метелики сатурнії. У межах Києва є види комах, занесені до Червоної книги: прозерпіна та бражник скабіозовий. У місті зустрічається чимало жалючих комах: джміль моховий і яскравий. Деякі з них потребують особливої охорони, і їх також занесено до Червоної книги. На відкритих ділянках лісопарку „Конча-Заспа” можна зустріти види, притаманні степовій зоні: сколію-гіганта і яскравих металево-синіх бджіл-теслярів. Цікаво, що звичайну для наших лісів руду лісову мурашку включено до Європейського Червоного списку.

Список риб, що водяться в водоймах міста налічує щонайменше 52 види, що входять до складу 8 рядів. Найбільше представлений ряд коропоподібні, до якого відносяться головні промислові види Дніпра: плітка і лящ, та ще 20 видів. До другого за числом видів ряду окунеподібних відносяться як звичайні види: окунь, судак, йорж звичайний, так і мало кому відомий кремезний йорж Балона, та не менш ніж 15 видів бичків. Звичайними в Дніпрі біля Києва залишаються щука, сом і минь, з'явилися й інші морські види: тюлька і морська іглиця пухлощока. За останні 30 років видовий склад риб Київщини, з одного боку, збагатився не менш ніж на 17 видів малоцінних і нехарчових видів-інтродуцентів, серед яких є навіть тропічна рибка гупі, що живе протягом цілого року у каналах Бортницької очисної системи. З іншого боку, іхтіофауна Києва побіднішала не менш ніж на 10 видів, причому за рахунок таких цінних промислових риб як марена дніпровська, вирезуб, підуст, стерлядь, йорж-носар.

У Київському мегаполісі зустрічаються 6 видів плазунів: 4 види ящірок, 1 – змії (вуж звичайний) і 1 – черепах. Рептилії погано витримують антропогенне навантаження і саме тому в забудованій частині міста не зустрічаються. Тільки в зеленій зоні можна натрапити на ящірку прудку і веретільницю. В Кончі-Заспі ще зрідка зустрічаються ящірки живородна і зелена. У більшості київських озер ще збереглися досить численні популяції черепахи болотяної, яка вже практично вимерла в Західній Європі. Саме тому її занесено до Червоної книги Міжнародної спілки охорони природи.

У межах Києва гніздиться понад 110 видів птахів. Серед птахів, які постійно мешкають у Києві, відмічені голуб сизий, горобець хатній, горлиця садова, або кільчаста, сорока звичайна, сойка, дрізд чорний, дятел звичайний, галка, ворона сіра та ін. Вони зустрічаються як у житлових масивах, так і в місцях зелених зон. Ці птахи добре пристосовані до життя в умовах, що змінюються під впливом господарської діяльності людини.

Зустрічаються також перелітні види. Певні види птахів перебувають в місті лише в теплу пору року. Це шпак звичайний, серпокрилець чорний, ластівка сільська, ластівка міська, зозуля, кропив'янка чорноголова, мухоловка сіра, вільшанка, плиска жовта, горихвістка звичайна. Інші птахи з'являються у зимовий період, до них належать снігур, омелюх звичайний, чечітка звичайна, горіхівка тощо.

Особливий інтерес викликають біляводні та водоплавні птахи: мартин озерний, крячок річковий, очеретянки велика і ставкова курочка водяна, лиска, крижень та шугайчик. Подекуди в передмістях Києва (Троєщині, Кончі-Заспі) ще є гнізда білого лелеки.

В межах Києва зустрічається 48 видів ссавців. Найбільш численними в місті є представники рядів комахоїдні (їжак звичайний, кріт європейський, землерийка-бурозубка звичайна та землерийка-білозубка мала) і гризуни. В місті зустрічаються соня сіра і горішкова, підземний мешканець сліпак подільський, якого занесено до Червоної книги, білка звичайна та ін.

На особливу увагу та охорону заслуговують кажани. Це єдиний ряд ссавців, якому загрожує зникнення в Європі. Тому всі види кажанів належать до видів, що підлягають особливій охороні. У межах Києва зафіксовано види кажанів, занесені до Червоної книги: мала вечірниця, ставкова нічниця, середземноморський нетопир.

Аналіз фауни міських лісів, островів та водних об'єктів показав, що вона відрізняється великою різноманітністю. До найбільш типових можна віднести лише мілких представників, таких як кріт звичайний, бурозубка звичайна, полівка лісова та звичайна, миша велика та мала лісова, білка, їжак звичайний, кутора звичайна, лисиця, куниця кам'яна, заєць сірий. З парнокопитних в невеликій кількості мешкають козуля європейська, свиня дика, лось.

Види тваринного світу	2017 рік	2018 рік	2019 рік
Загальна кількість видів тварин, занесених до Червоної книги України, од.	122	122	123
Загальна кількість видів тваринного світу на території області, що охороняються, од.	315	315	316
Кількість видів тварин, занесених до додатків до Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES), од.	27	27	27
Кількість видів тварин, занесених до додатків до Конвенції про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі (Бернська конвенція), од.	283	283	283
Кількість видів тварин, занесених до додатків до Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннська конвенція, CMS), од.	118	118	118
Кількість видів тварин, що охороняються відповідно до Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (AEWA), од.	21	21	21
Кількість видів тварин, що охороняються відповідно до Угоди про збереження популяцій європейських кажанів (EUROBATS), од.	16	16	16

Зоологи, які вивчають тваринний світ Києва, вважають, що тут мешкають кілька тисяч видів тварин. Точну цифру назвати важко, тому що тварини активно пересуваються: одні тварини живуть в місті постійно, інші мігрують. До того ж, дослідження тривають постійно і щороку вчені відкривають в природі щось нове.

На території столиці живуть:

- близько 48 видів ссавців (наприклад, їжак, кріт, білка, соня, різноманітні гризуни);
- понад 110 видів птахів (від найменшої мухоловки до найбільшого канюка);
- більш ніж 6 видів плазунів (вуж звичайний, черепаха болотяна та 4 види ящірок);
- орієнтовно 52 види риб (наприклад, щука, сом, плітка, лящ, 15 видів бичків, окунь, судак, інші);
- кілька тисяч видів безхребетних (жуки, метелики, бабки, богомоли, коники, джмелі та бджоли, а також губки, молюски і різноманітні ракоподібні).

Серед цих кількох тисяч видів тварин існують особливо рідкісні види, котрим загрожує зникнення, їх занесено до Червоної книги України, положень Бернської конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі тощо.

На особливу увагу та охорону заслуговують кажани. Це єдиний ряд ссавців, якому загрожує зникнення в Європі. Тому всі види кажанів належать до видів, що

підлягають особливій охороні. У Києві виявлено види кажанів, занесених до Червоної книги серед яких: мала вечірниця, ставкова нічниця, середземноморський нетопир.

Варто зазначити, що практично всі види потребують особливої охорони. На центральних вулицях нашої столиці можна почути спів рідкісних птахів: великої синиці, чорного дрозда, горихвістки-чорнушки, сірої мухоловки, шпака, зяблика й зеленяка, а білу пліску можливо побачити на тротуарах Хрещатика. На горищах будівель гніздиться невеличкий сокіл – боривітер; часто зустрічається значний за розміром хижак — канюк звичайний. У міських парках столиці стали звичайними чикотень, блакитна синиця, мухоловка строката; в пушах можна зустріти гнізда славок і вівчариків, а в зимовий період – і сов. Найулюбленішим пернатим мешканцем наших парків по праву вважається соловей, проте його кількість за останні 30 років зменшилась. Особливий інтерес викликають добре помітні навколоводні та водоплавні птахи: мартин озерний, крячок річковий, очеретянки велика і ставкова, курочка водяна, лиска, крижень та шугайчик. Подекуди в передмістях Києва (Троєщина та Конча-Заспа) ще є гнізда білого лелеки.

Відповідно до статті 20 Закону України «Про мисливське господарство та полювання» заборонено полювання на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду, де це заборонено відповідно до положень про них; у межах населених пунктів (сіл, селищ, міст), за винятком випадків, передбачених рішеннями Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських рад.

Згідно Закону, ведення мисливського господарства, а саме: регулювання чисельності диких тварин, надання послуг мисливцям щодо здійснення полювання в м. Києві є неможливим.

У 2023 році ліміти на добування мисливських тварин не затверджувались і ліцензії (дозволи) не видавались. Київською міською радою не приймалися рішення щодо визначення територій для створення мисливських угідь.

Повідомлення про факти здійснення незаконного полювання (браконьєрства) протягом 2023 року не надходили.

Відповідно до статті 15 Закону України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» державний облік, державний моніторинг, державний кадастр водних біоресурсів, а також державний облік та державний реєстр рибогосподарських водних об'єктів (їх частин) ведуться центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері рибного господарства, з метою визначення сучасного стану, планування, організації і здійснення заходів щодо охорони водних біоресурсів, їх раціонального використання та відтворення.

У 2023 році ліміти на вилов риби не затверджувались і ліцензії (дозволи) не видавались.

Щодо фактів браконьєрства (незаконного вилову риби) спостерігається позитивна динаміка. Протягом 2023 року було зафіксовано 30 випадків браконьєрства, що значно менше в порівнянні з 2021 роком (131 випадок).

Кількість виявлених фактів браконьєрства

Таблиця 26

Роки	Виявлено фактів браконьєрства, од.
1	2
2023 рік	30
2022 рік	34
2021 рік	131

Види тваринного світу, що охороняються

Таблиця 27

Види тваринного світу	2021 рік	2022 рік	2023 рік
1	2	3	4
Загальна кількість видів тварин, занесених до Червоної книги України, од.			
Загальна кількість видів тваринного світу на території області, що охороняються, од.	316	316	316
Кількість видів тварин, занесених до додатків до Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES), од.	27	27	27
Кількість видів тварин, занесених до додатків до Конвенції про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі (Бернська конвенція), од.	283	283	283
Кількість видів тварин, занесених до додатків до Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннська конвенція, CMS), од.	118	118	118
Кількість видів тварин, що охороняються відповідно до Угоди про збереження афро-свразійських мігруючих водно-болотних птахів (AEWA), од.	21	21	21
Кількість видів тварин, що охороняються відповідно до Угоди про збереження популяцій європейських кажанів (EUROBATS), од.	16	16	16

2.7 Характеристика стану здоров'я населення

Аналізуючи показники захворюваності по м. Києву за останні більш ніж 20 років, слід зазначити, що найчисельнішою групою хвороб залишаються хвороби органів дихання, в основному за рахунок гострих респіраторних захворювань. Спостерігається тенденція до зростання у населення хвороб системи кровообігу, сечостатевої системи, хвороб крові, кровотворних органів, хвороб ендокринної системи, розладу харчування, порушення обміну речовин, новоутворень. Упродовж 2001 – 2024 року зростає рівень захворюваності на туберкульоз. У загальній захворюваності населення м. Києва (за даними МОЗ України, згідно кількості уперше зареєстрованих випадків захворювань на 100 000 осіб відповідного віку) протягом 2017 року відмічається переважання зареєстрованих випадків захворювань у дітей віком від 0 до 14 років (41,7%) та дітей віком 15 – 17 років (40%). У структурі захворюваності дитячого населення переважають хвороби органів дихання, які характеризуються негативною динамікою.

Смертність населення є вагомою складовою у формуванні загальної чисельності та структури населення міста. Коливання рівня смертності населення значною мірою залежить від стану здоров'я, який у свою чергу залежить від багатьох факторів: кліматичних умов, стану навколишнього середовища та медицини, забезпечення продуктами харчування та їх цінності, соціально-економічних умов тощо.

Структура причин смерті населення в столиці в цілому залишається незмінною: більша половина летальних випадків спричинена хворобами системи кровообігу, за ними йдуть новоутворення та зовнішні причини смерті, далі – хвороби органів травлення та хвороби органів дихання. Відмічається зростання захворюваності та смертності, зумовленої вірусом імунодефіциту людини.

2.8 Прогнозні зміни стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, якщо документ державного планування не буде затверджено

Зміни стану клімату, якщо ДДП не буде затверджено, загалом не очікуються. Враховуючи наслідки воєнного стану та тенденцію до зростання кількості автотранспортних засобів, цілком логічно припустити ризик збільшення теплового забруднення атмосфери. Як відомо, вплив теплових викидів транспорту великих міст викликає локальне підвищення температури повітря. Ці області атмосферного повітря з підвищеною температурою (так звані «острови тепла») над транспортними магістралями та транспортними розв'язками характеризуються нестійкістю унаслідок дії вітрів та інших атмосферних факторів, тобто суттєвий вплив відсутній, отже, зміни клімату не прогнозуються.

Прогнозні зміни стану атмосферного повітря, якщо ДДП не буде затверджено загалом не прогнозуються. Можливе збільшення існуючого рівня забруднення атмосферного повітря через загальноміську тенденцію до збільшення кількості автотранспортних засобів тощо.

У частині змін стану водного середовища, якщо ДДП не буде затверджено, можна спрогнозувати погіршення стану водних об'єктів, враховуючи такі чинники:

- замуленість, захаращеність, ознаки заростання водних об'єктів;
- невпорядкованість територій ПЗС;
- випуски стоків дощової каналізації без очищення;
- наявність несанкціонованих місць зберігання відходів тощо.

З дощовими й талими водами до водних об'єктів можуть потрапляти різні сполуки, які призводять до забруднення води, переважно завислі та колоїдні частки. Особливу загрозу можуть створити токсичні компоненти стоку – переважно нафта та нафтопродукти, що змиваються з проїжджих частин вулиць та доріг.

Можна спрогнозувати збільшення негативного впливу на ґрунти, так як існує ризик подальшого забруднення земель, враховуючи загальноміську проблему поводження з відходами та тенденцію до зростання обсягів утворення ТПВ у зв'язку зі збільшенням кількості населення.

Відсутність заходів з розчищення водних об'єктів сприятимуть подальшому замуленню та заростанню вологолюбивою рослинністю. Надлишкове заростання повітряно-водною рослинністю може призвести до зниження біорізноманіття.

3. Характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу

Метою Комплексної програми є Формування екологічно збалансованого та комфортного міського середовища шляхом впровадження інноваційних підходів до охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів та підвищення рівня екологічної безпеки, здійснення контролю за утриманням домашніх тварин та регулювання чисельності безпритульних тварин у місті Києві гуманними методами, створення безпечного публічного простору у місті Києві шляхом формування свідомого та відповідального ставлення мешканців столиці.

Характеристика ймовірних впливів для довкілля внаслідок реалізації Програми приводяться в таблиці 29.

Ймовірні впливи для довкілля внаслідок реалізації Програми

Таблиця 28

Таблиця 28

Ймовірні наслідки	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації
	Так	Ймовірно	ні	
Повітря				
1. Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел			•	+
2. Погіршення якості атмосферного повітря			•	+
3. Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату			•	
Водні ресурси				
4. Збільшення обсягів скидів у поверхневі води			•	+
5. Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод			•	+
6. Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону			•	+
7. Зміни обсягів підземних вод (шляхом відбору чи скидів або ж шляхом порушення водоносних горизонтів)			•	
8. Забруднення підземних водоносних горизонтів			•	
Відходи				
9. Збільшення кількості утворюваних ТПВ			•	+
10. Збільшення кількості утворюваних чи накопичених промислових відходів IV класу небезпеки			•	+
11. Збільшення кількості відходів I-III класу небезпеки			•	+

Ймовірні наслідки	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації
	Так	Ймовірно	ні	
12. Спорудження еколого-небезпечних об'єктів поводження з відходами			•	
Земельні ресурси				
13. Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару			•	+
14. Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів			•	
15. Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель			•	
16. Виникнення конфліктів між ухваленими цілями стратегії та цілями місцевих громад			•	
Біорізноманіття та рекреаційні зони				
17. Негативний вплив на об'єкти природно-заповідного фонду (зменшення площ, небезпечна діяльність на їх території тощо)			•	+
18. Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві			•	+
19. Порушення або деградацію середовищ існування диких видів тварин			•	
Рекреаційні зони та культурна спадщина				
20. Будь-який вплив на кількість і якість наявних рекреаційних можливостей			•	+
21. Будь-який вплив на наявні об'єкти історико-культурної спадщини			•	
22. Інші негативні впливи на естетичні			•	
Населення та інфраструктура				
23. Появу будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей			•	+
Екологічне управління та моніторинг				
24. Погіршення екологічного моніторингу			•	+
Інше				
25. Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів			•	+
26. Суттєве порушення якості природного середовища			•	+

4. Екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються документа державного планування, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом

Однією з найважливіших екологічних проблем м. Києва є забруднення атмосферного повітря. Серед основних джерел забруднення атмосфери – пересувні джерела, з яких на першому місці знаходиться автотранспорт, а також підприємства енергетики, підприємства будіндустрії, машинобудівної, хіміко-фармацевтичної, харчової промисловості.

Проблемним питанням є забруднення водних об'єктів забрудненими зливовими та стічними водами, а також забруднення підземних водоносних горизонтів нафтопродуктами.

Існуючий стан малих водойм міста викликає занепокоєння, тому що багато з них є засміченими, прибережні захисні смуги водойм захаращені несанкціонованими звалищами побутових та будівельних відходів. Більшість малих річок Києва є забрудненими. Вода малих річок міста досить забруднена нафтопродуктами, біогенними та органічними речовинами.

Переважна частина річок і струмків закуто у колектори й бетонні жолоби. Певною мірою це пов'язано з поширенням у долинах малих річок, передусім у правобережній частині Києва, приватної забудови, гаражів, станцій технічного обслуговування автомобілів. Досить часто на схилах долин і берегів малих річок влаштовують смітники та звалища. У малих річках міста значно вища ніж у Дніпрі, мінералізація води, в т.ч. як наслідок використання солі для боротьби зі снігом.

На якісні характеристики води у Дніпрі негативно впливають дощові та талі води, що скидаються у ріку по багатьох водовипусках. Досі у Києві очищується лише невелика частина цих стоків.

Сучасна масова забудова заплавної частини Дніпра супроводжується підвищенням рівня території шляхом гідронамивів, призводить до зменшення пропускної спроможності русла та заплави р. Дніпро, створюється реальна загроза підпору води та затоплення приміської зони міста Києва під час пропуску повеней.

Для міста актуальною лишається проблема впорядкування відведення поверхневого стоку у міську дощову мережу та його скиду у відкриті водойми з дотриманням вимог Водного кодексу України.

Серйозною проблемою залишається забруднення внутрішніх водойм міста нафтопродуктами, пов'язане із інтенсивним забрудненням ними дощових стоків, що спричинено зростаючою кількістю автотранспортних засобів, розміщених на територіях автостоянок, гаражів, АЗС без локальних очисних споруд, пунктів розвантаження паливно-мастильних матеріалів на території Київського річкового порту.

Лишається гострим питання щодо винесення в натуру ПЗС, посилення контролю за створенням водоохоронних зон і ПЗС, а також за дотриманням режиму використання їхніх територій.

Питання очищення міста від відходів залишається досить актуальним.

Існуюча система поводження з відходами не дозволяє в повному обсязі виділити із загальної маси відходів фракції ресурсноцінних матеріалів (паперу,

картону, скла, металу, пластмас тощо). Утворення значних обсягів відходів в місті, захаращення території міста відходами зумовлено наступними основними факторами:

- неефективні технології переробки первинної сировини і матеріалів;
- недоліки в розробці нових та використанні наявних (вже розроблених і відомих у світовій практиці) технологій утилізації відходів на місцях їх безпосереднього утворення;
- недоліки системи поводження з відходами, що не були утилізовані в місцях їх утворення, а також недоліки системи очищення міста від відходів.

Залишається актуальною проблема утилізації ТПВ. Щорічно у м. Києві утворюється близько 1,5 млн. тон ТПВ. Вивезення ТПВ та нетоксичних промислових відходів здійснюється на полігон № 5 ПАТ «Київспецтранс» (с. Підгірці Обухівського району Київської області) або передається для термічної переробки сміттєспалювальний завод «Енергія» КП «Київтеплоенерго» (м. Київ, вул. Колекторна, 44).

Існуюча система видалення побутових відходів не забезпечує регулярного вивозу і знешкодження побутових відходів, що призводить до стихійних звалищ. Потужності полігону № 5 ПАТ "Київспецтранс" на даний час майже вичерпані, крім того, відповідно до директиви ЄС, з 2011 року відкрите захоронення відходів забороняється.

Також значною проблемою є не вирішення на даний час проблеми утилізації залишків хімічних речовин на ВАТ «Радикал», що створило складну екологічну ситуацію та загрозу здоров'ю мешканцям міста Києва.

Київ постійно розвивається, збільшується кількість мешканців, збільшується кількість забудов, це в свою чергу потребує облаштування додаткових парків, скверів, зон відпочинку та рекреації. Для вирішення цієї проблеми щорічно збільшується площа міських зелених зон за рахунок прийняття Київської міською радою рішень про надання статусів зелених зон землям, не наданим в користування та повернутим з оренди у забудовників. КО «Київзеленбуд» постійно збільшує обсяги робіт з озеленення міста, здійснюється капітальний ремонт та реконструкцію об'єктів зеленого господарства.

Природні зміни клімату провокують погіршення стану ґрунту та погіршення погодних умов, що в свою чергу зумовлює висихання зелених насаджень від дефіциту вологи в ґрунтах та інтенсивної транспірації. Для забезпечення нормального стану зелених насаджень вони потребують вчасного проведення ряду агротехнічних заходів, важливою складовою яких є полив зелених насаджень.

Оптимальна зволоженість ґрунту дає можливість рослинам засвоювати мінеральні солі у вигляді слабких водних розчинів, а також забезпечує охолодження рослин (транспірацію) та підтримує процес фотосинтезу. Тобто, при відсутності нормального зволоження ґрунту фізіологічні процеси рослин значно сповільнюються і як наслідок, рослина пригнічується, повільно розвивається, в'яне, уражується шкідниками та поступово засихає.

Стаціонарними системами зрошення обладнано 126 об'єктів благоустрою міського зеленого господарства, полив інших зелених насаджень здійснюється за допомогою поливо-миючих машин і механізмів. Разом з тим, забезпечити

належний полив об'єктів благоустрою зеленого господарства, наявними в районних комунальних підприємствах по утриманню зелених насаджень поливочними машинами і механізмами, неможливо.

Єдиним ефективним методом вирішення питання зрошення великих площ зелених насаджень є влаштування сучасних стаціонарних поливо-зрошувальних систем, завдяки яким можливо одночасно зрошувати сотні гектарів зелених насаджень без залучення засобів механізації та значних людських ресурсів.

Важливою проблемою є збереження та належне утримання територій та об'єктів природно-заповідного фонду міста. Площа об'єктів природно-заповідного фонду у 2024 році становила більше 21,8 тис. га або 26% від загальної площі міста Києва.

Основним заходом забезпечення збереження територій та об'єктів природно-заповідного фонду є проведення технічної інвентаризації та розроблення проектів землеустрою та видача відповідного документу, що посвідчує право власності чи користування земельною ділянкою зі встановленням в натурі (на місцевості) їх меж.

Загально відомо, що розв'язання екологічних проблем суспільного розвитку значною мірою лежить не лише в галузі господарсько-економічної діяльності, але і в сфері морального удосконалення людини, її культури взаємовідносин з природою та іншими людьми. Підвищення рівня суспільної екологічної свідомості законодавчо визначено як найважливіше стратегічне завдання (стратегічна ціль номер один) у Законі України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року».

Підвищення екологічної культури суспільства – дієвий механізм вирішення екологічних проблем, адже складає основу гармонійного спілкування людини із природою.

Для вирішення проблеми збереження природних ресурсів на базі комунального підприємства «Київський міський Будинок природи» постійно проводяться наукові конференції, семінари, лекції та виставки екологічного спрямування.

Важливою проблемою також є відсутність в місті Києві друкованого інформаційного видання, в якому була б зібрана статистична та довідкова інформація про екологічний стан міста. Вирішенням зазначеної проблеми може стати затвердження та видання щорічного екологічного паспорта міста Києва.

Забруднення довкілля, зокрема атмосферного повітря становить серйозний ризик безпеки для здоров'я людини. Тому зараз гостро постає проблема екологічного захисту. Для покращення ситуації необхідно терміново вжити заходи, які, з одного боку, були б спрямовані на зменшення викидів забруднюючих речовин підприємствами та автотранспортом, та на збільшення кількості багаторічних зелених насаджень, що сприяють очищенню атмосферного повітря, збагачують довкілля киснем і поглинають двоокис вуглецю.

Для забезпечення постійного інформування населення про якість повітря в режимі реального часу Департаментом захисту довкілля та адаптації до зміни клімату виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної

адміністрації) здійснюється розбудова сучасної системи моніторингу, яка базується на основних принципах Європейських директив.

В місті Києві починаючи з 2020 року побудовано 7 пунктів спостереження за станом атмосферного повітря у 6 районах міста Києва.

Пункти спостереження за станом атмосферного повітря встановлені в 6 районах міста Києва за адресами:

Адреси пунктів спостереження за станом атмосферного повітря на території міста Києва

Таблиця 29

№з/п	Адреса	Район	Перелік забруднювальних речовин в повітрі, за якими здійснюється спостереження
1	2	3	4
1	м.Київ, вулиця Турівська, 28	Подільський	Діоксид сірки (SO ₂), оксиди азоту (NO; NO ₂ ; NO _x), монооксид вуглецю (CO), озон (O ₃), тверді частки (ТЧ _{2,5} ; ТЧ ₁₀)
2	м.Київ, вулиця Архітектора Вербицького, 26	Дарницький	SO ₂ , NO; NO ₂ ; NO _x ; CO, ТЧ _{2,5} ; ТЧ ₁₀ ; O ₃ , аміак (NH ₃), сірководень (H ₂ S), меркаптани
3	м.Київ, Харківське шосе, 7/1	Дніпровський	SO ₂ , NO; NO ₂ ; NO _x ; CO, ТЧ _{2,5} ; ТЧ ₁₀
4	м.Київ, проспект Європейського Союзу (Правди), 64Г	Подільський	SO ₂ , NO; NO ₂ ; NO _x ; CO, ТЧ _{2,5} ; ТЧ ₁₀ ; O ₃
5	м.Київ, вулиця Щусєва, 20	Шевченківський	SO ₂ , NO; NO ₂ ; NO _x ; CO, ТЧ _{2,5} ; ТЧ ₁₀ ; O ₃
6	м.Київ, проспект Берестейський (Перемоги), 97	Святошинський	SO ₂ , NO; NO ₂ ; NO _x ; CO, ТЧ _{2,5} ; ТЧ ₁₀ ; O ₃ , бензол (C ₆ H ₆),
7	м.Київ, вулиця Китаївська, 22	Голосіївський	SO ₂ , NO; NO ₂ ; NO _x ; CO, ТЧ _{2,5} ; ТЧ ₁₀ ; O ₃ , C ₆ H ₆ ,

На разі така кількість постів є недостатнього і потребує розширення.

5. Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються документа державного планування, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час підготовки документа державного планування

З метою охорони і оздоровлення навколишнього природного середовища та забезпечення збалансованого екологічного розвитку території міста у Програмі запропоновано ряд заходів, які повинні реалізовуватися відповідно до Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» і кореспондуватися із стратегічними цілями з охорони довкілля та охорони здоров'я населення, визначеними Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28 лютого 2019 року, Національним планом управління відходами до 2030 року, затвердженим розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 лютого 2019 року №117-р, Паризькій угоді, ратифікованій Законом України від 14 липня 2016 року №1469, Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі.

Відповідно до нормативно-правової бази України проєкт Програми відповідає ряду зобов'язань:

- пріоритетність вимог екологічної безпеки, обов'язковість додержання екологічних стандартів, нормативів та лімітів використання природних ресурсів;
- виконання заходів, що гарантують екологічну безпеку середовища для життя і здоров'я людей, а також запобіжний характер заходів щодо охорони довкілля;
- проєктне спрямування на збереження просторової та видової різноманітності і цілісності природних об'єктів і комплексів;
- використання отриманих висновків моніторингу та комплексу охоронних заходів для виконання можливостей факторів позитивного впливу на охорону довкілля;
- формування динамічного урівноваженого стану довкілля, що забезпечуватиме екологічне, санітарно-безпечне середовище для життєдіяльності населення.

Реалізація заходів Програми враховує забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у доступі до озелених, ландшафтних та рекреаційних територій міста, передбачених Конституцією України, нормативно-правовими актами України, а також чинними міжнародно-правовими актами (стандартами) щодо забезпечення гендерної рівності та прав людини, що підписані та ратифіковані Україною, міжнародними договорами.

Завдання та заходи програми відповідатимуть Конституції України, законам України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», «Про засади запобігання та протидії дискримінації» у частині забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у доступі до природно-ландшафтного комплексу столиці, рекреаційних територій, об'єктів і територій природно-заповідного фонду, пляжів міста.

Враховуючи результати аналізу можна зробити висновок, що проєкт Програми, відповідає цілям екологічної політики, встановленим на

національному рівні, враховує їх та пропонує комплекс заходів, які спрямовані на їх виконання.

Стосовно дотримання міжнародних зобов'язань у інших напрямках співробітництва, наприклад, таких як зміна клімату, охорона озонowego шару та ін., слід зазначити, що вони не мають прямого відношення до головних цілей та завдань проекту ДДП.

6. Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3-5 та 10-15 років відповідно, а за необхідності - 50-100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків

Ймовірні наслідки реалізації Програми:

а) для довкілля, у тому числі для здоров'я населення

У процесі здійснення стратегічної екологічної оцінки мають бути оцінені ймовірні наслідки реалізації Програми. Зокрема, мають бути оцінені наслідки для таких складових довкілля:

- атмосферне повітря (орієнтовно прогнозуються тимчасові впливи під час виконання будівельних робіт тощо);
- водні ресурси (орієнтовно прогнозуються тимчасові впливи під час виконання будівельних робіт та позитивні наслідки за рахунок заходів із паспортизації, впорядкування, покращення стану водних об'єктів);
- земельні ресурси (орієнтовно прогнозуються позитивні наслідки за рахунок заходів щодо поводження з відходами, заходів з інженерної підготовки та захисту території тощо);
- рослинний та тваринний світ, біорізноманіття (орієнтовно наслідки позитивні за рахунок заходів з озеленення міста, утримання зелених насаджень загального користування, відновлення лісів тощо);
- наслідки для здоров'я населення (орієнтовно прогнозуються позитивні наслідки, так як Програма спрямована на забезпечення екологічної безпеки в столиці, підвищення рівня благоустрою та комфорту життя мешканців столиці тощо);

б) для територій з природоохоронним статусом (негативні наслідки не очікуються; навпаки, прогнозуються позитивні наслідки за рахунок розроблення проєктів створення територій і об'єктів природно-заповідного фонду та організації їх територій, спеціальних заходів, спрямованих на запобігання знищенню чи пошкодженню природних комплексів територій та об'єктів природного заповідного фонду тощо).

Значення зелених насаджень для довкілля велике. Зелені насадження наповнюють атмосферу киснем, споживання якого постійно зростає, особливо у місцях концентрації промисловості і транспорту. Затримуючи потоки повітря і знижуючи тим самим силу вітру, зелені насадження очищують повітря від домішок, що містяться у ньому. Також відомі фітонцидні властивості зелених насаджень. значно знижують вплив пилу та шкідливих газів на людину. Фітонцидність проявляється у тому, що рослини виділяють леткі речовини, здатні вбивати або зменшувати розвиток хвороботворних бактерій, сприяючи оздоровленню довкілля. Фітонциди дерев і кущів діють на деяких комах. Значну роль відіграють і шумозахисні властивості рослин.

Кумулятивні наслідки – розвиток негативних процесів через накопичення в організмах людей, тварин, рослин отрути різних речовин внаслідок тривалого їх надходження. Ймовірність того, що реалізація Програми призведе до таких можливих наслідків, мінімальна. Навпаки, завдяки розчищенню водних об'єктів прогнозується зменшення ризику накопичення забруднюючих речовин у донних відкладах.

Синергічні наслідки – сумарний ефект, який полягає у тому, що при взаємодії двох або більше факторів їхня дія суттєво переважає ефект кожного окремого компонента у вигляді простої їхньої суми. Ймовірність прояву відсутня.

Строки виконання програми з 01 січня 2026 по 31 грудня 2028 року. Кумулятивні, синергічні, коротко-, середньо- та довгострокові негативні наслідки внаслідок реалізації ДДП загалом не прогножуються.

7. Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування

Програма як ДДП місцевого рівня передбачає такі заходи, спрямовані на запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків для здоров'я населення, забезпечення екологічної безпеки та раціонального використання природних ресурсів, зокрема:

- заходи щодо охорони та раціонального використання природного середовища, за рахунок:
 - розробки проєктів землеустрою щодо відведення у постійне користування земельних ділянок об'єктів природно-заповідного фонду (парків та скверів) м.Києва;
 - розроблення проєктів створення територій і об'єктів природно-заповідного фонду та організації їх територій;
 - розроблення документації із землеустрою для територій та об'єктів природно-заповідного фонду;
 - паспортизації малих річок і водойм;
 - відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану річок, а також заходи для боротьби з шкідливою дією вод;
 - створення водоохоронних зон, спрямованих на запобігання забрудненню, засміченню та виснаженню водних ресурсів м. Києва;
- заходи з озеленення міста;
- утилізація хімічних речовин невідомого походження, утилізація ртуті, виконання робіт з демеркуризації на території промислового майданчика ВАТ "Радикал".

Передбачено збільшення кількості зелених зон, розширення територій парків та скверів, збільшення кількості висаджених зелених насаджень, розширення зон відпочинку на водних об'єктах, доступності та безбар'єрності рекреаційної інфраструктури та отримання рівних соціальних послуг усім категоріям жінок, чоловіків та дітей різного віку без обмеження чи привілеїв за ознакою статі під час реалізації під час реалізації заходів програми.

Система моніторингу за станом довкілля забезпечить:

- проведення санітарно-бактеріологічних досліджень якості води у водоймах м. Києва експрес-методом Colilert 18 та автоматичним тестінгом води на ТЕСТА В-16;
- проведення токсикологічного моніторингу методом біотестування поверхневих вод водних об'єктів (культура інфузорії *Paramecium caudatum*); інформування населення про стан фізико-хімічних параметрів довкілля;
- розробку рекомендацій для населення та влади на базі науково оброблених даних моніторингу довкілля;
- застосування механізмів програмно-цільового підходу у сфері забезпечення прав киян та мешканців міста Києва на якісне, комфортне і безпечне довкілля дає можливість більш раціональної організації вирішення комплексу існуючих взаємопов'язаних проблем, пріоритезації необхідних програмних заходів.

8. Обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення (недостатність інформації та технічних засобів під час здійснення такої оцінки)

При дослідженні існуючого стану довкілля та стану здоров'я населення використані дані натурних досліджень, моніторингу стану довкілля, статистична інформація тощо.

При здійсненні СЕО проведено низку оцінок: аналіз контексту планування, аналіз раціональності використання території, аналіз поточного стану довкілля і тенденцій його змін, аналіз стану здоров'я населення та аналіз наслідків при реалізації детального плану території, оцінка альтернативних сценаріїв, оцінка рекомендацій щодо пом'якшення впливу на довкілля, у т. ч. для здоров'я населення, заходів із запобігання несприятливому впливу тощо.

У контексті СЕО Програми з метою розгляду екологічних наслідків проєктних рішень прийнято розгляд «нульової» альтернативи (відхилення Програми від затвердження).

Програма спрямована на забезпечення екологічної безпеки в столиці, зниження негативного впливу на довкілля та підвищення рівня благоустрою та комфорту життя мешканців столиці через фінансування заходів за рахунок коштів бюджету міста Києва, в тому числі за рахунок коштів Київського міського фонду охорони навколишнього природного середовища.

Для наочності обґрунтування необхідності затвердження передбачених ДДП рішень в таблиці 30 представлені основні характеристики ймовірного впливу на стан довкілля, в т.ч. на здоров'я населення за альтернативними варіантами.

Характеристика ймовірного впливу в результаті запропонованих ДДП рішень

Таблиця 30

Компонент довкілля	Ймовірний вплив		Коментарі
	«нульова» альтернатива	Реалізація ДДП	
Клімат	0	0	суттєвого впливу не очікується
Повітряне середовище	0	+1	+1 – впровадження системи моніторингу дозволить своєчасно виявляти та попереджувати зростання рівня забруднення
Водне середовище	1	+1	+1 – за рахунок заходів із паспортизації, впорядкування, покращення стану водних об'єктів
Геологічне середовище, земельні ресурси	1	+1	+1 – за рахунок заходів з інженерної підготовки та захисту території, щодо поводження з відходами, заходів із землевпорядкування тощо
Рослинний світ	0	+1	+1 – за рахунок заходів з озеленення міста, утримання зелених насаджень

			загального користування, відновлення лісів
Тваринний світ	0	0	суттєвого впливу не очікується
Навколишнє соціальне середовище, у т.ч. здоров'я населення	0	+1	+1 – забезпечення екологічної безпеки в столиці, підвищення рівня благоустрою та комфорту життя мешканців столиці тощо
Території з природоохоронним статусом	0	+1	+1 – за рахунок розроблення проєктів створення територій і об'єктів природно-заповідного фонду та організації їх територій, заходів, спрямованих на запобігання знищенню чи пошкодженню природних комплексів територій та об'єктів природного заповідного фонду
Транскордонні наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення	0	0	відсутні

Примітка: шкала оцінки в балах: 2 – значний негативний вплив, 1 – помірний негативний вплив на довкілля, 0 – вплив не очікується, +1 – помірний позитивний вплив, +2 – значний позитивний вплив, ? – високий ступінь невизначеності.

Проведення SWOT-аналізу (сильні (S) та слабкі (W) сторони проєкту, можливості (O), що відкриваються при його реалізації, та небезпеки (T), пов'язані з його здійсненням) з урахуванням соціально-економічних та екологічних аспектів дозволить провести комплексний аналіз потенційно можливих позитивних і негативних особливостей проєкту ДДП. Узагальнені результати виконаного SWOT-аналізу представлені у таблиці 31.

SWOT-аналіз проєкту Програми

Таблиця 31

Сильні сторони	Слабкі сторони
• вигідне економіко-географічне положення; • високий потенціал економічного розвитку населеного пункту; • сприяння міської влади реалізації соціальних та екологічних ініціатив; • наявність кадрового потенціалу; • зростання вимог населення до якості навколишнього середовища; • активність, креативність населення тощо.	• недостатні обсяги фінансування на впровадження передових технологій та новітніх технічних засобів • недостатній рівень політичної стабільності в країні; • нестабільність діяльності інституцій, пов'язаних з екологічним і санітарно-епідеміологічним контролем; • застарілість законодавчої та нормативної бази в багатьох секторах країни і міста; • недосконалість системи моніторингу довкілля тощо.
Можливості	Небезпеки

• оздоровлення міського середовища; • раціональне природокористування; • вирішення питань землекористування; • покращення якості життя мешканців столиці; • підвищення екологічної свідомості населення; • збереження та належне утримання територій та об'єктів природно-заповідного фонду міста; • покращення екологічного стану водойм міста Києва; • розвиток туристичної та рекреаційної сфери; • забезпечення інтересів різних категорій гостей та мешканців міста; • реалізації заходів, спрямованих на забезпечення безбар'єрності тощо	• відсутність чіткого механізму моніторингу довкілля; • відсутність чітких механізмів фінансування витрат, спрямованих на поліпшення стану навколишнього середовища; • негативна тенденція щодо зменшення цінності довкілля у порівнянні із економічними цінностями українців; • низький кредит довіри населення до природоохоронної діяльності; • низький кредит довіри населення до природоохоронної діяльності; • низький рівень інформованості та екологічної культури; • ймовірність громадської активності, зокрема протестних акцій тощо.
--	--

Основні проблеми здійснення СЕО: відсутність або обмежений доступ до розрізнених даних на рівні міста з основних проблемних питань (охорона довкілля, охорона здоров'я тощо) через розділені між собою загальнонаціональних, загальноміських та районних систем збору статистичних даних та даних органів охорони довкілля, охорони здоров'я, інституційні та організаційні труднощі тощо.

Слід зазначити, відповідно до Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування, затверджених наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 № 296, у рамках СЕО не доцільно заглиблюватися в детальну оцінку впливів, яку необхідно виконувати на рівні конкретного об'єкту чи виду планованої діяльності.

9. Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення

Значущі наслідки для довкілля, в тому числі для здоров'я населення, повинні відслідковуватися під час реалізації Програми, зокрема, з метою виявлення непередбачених несприятливих наслідків і вжиття заходів щодо їх усунення.

Моніторинг може бути використаний для:

- порівняння очікуваних і фактичних наслідків, що дає можливість отримати інформацію про реалізацію Програми;
- перевірки дотримання екологічних вимог, встановлених відповідними органами виконавчої влади;
- перевірки того, що Програма виконується відповідно до ухваленого документа, включаючи передбачені заходи із запобігання, скорочення або пом'якшення несприятливих наслідків.

Результати моніторингу мають бути доступними для органів влади та громадськості. Згідно статті 17 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» замовник здійснює моніторинг наслідків виконання документу державного планування для довкілля.

Результати моніторингу замовник оприлюднює на власному офіційному веб-сайті один раз на рік протягом строку дії ДДП та через рік після закінчення такого строку (п. 10 Постанови Кабінету Міністрів України від 16.12.2020 № 1272) та у разі виявлення непередбачених звіт про СЕО негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, вживає заходів щодо їх усунення. Індикатори Програми приводяться в таблиці 32.

Індикатори Програми Комплексної міської цільової програми
екологічного благополуччя міста Києва на 2026-2028 роки

Таблиця 32

№	Назва індикатора	Одиниця виміру	Значення індикатора за роками		
			2026 рік	2027 рік	2028 рік
1	2	3	5	5	6
1	Забезпеченість зеленими зонами загального користування	м ² /мешканця / мешканку	24	25	26
2	Рівень охоплення території міста Києва системою моніторингу стану навколишнього природного середовища	%	68	71	74
3	Частка зелених насаджень в межах міста	%	49,6	49,6	49,6
4	Кількість реалізованих природоорієнтованих ініціатив /проектів в урбанізованих умовах міста	одиниць	250	255	260
5	Рівень екологічної свідомості населення міста за результатами соціальних досліджень, %	%	45	50	55
6	Частка територій та об'єктів природно-заповідного фонду від площі міста	%	26	26	26,1
7	Площа територій та об'єктів природно-заповідного фонду, щодо яких передбачається розроблення документації із землеустрою з організації та встановлення меж територій та об'єктів природно-заповідного фонду м. Києва	Га	150	175	185
8	Частка водних об'єктів міста Києва, на яких здійснюється моніторинг екологічного стану якості води відповідно до вимог Водної Рамкової Директиви ЄС 2000/60/ЄС, %	%	85	90	95,2

Координацію та контроль за ходом виконання Програми здійснює заступник голови КМДА, який згідно з розподілом обов'язків забезпечує здійснення повноважень виконавчого органу Київської міської ради (КМДА) в галузі охорони навколишнього природного середовища.

Безпосередній контроль за виконанням завдань і заходів Програми здійснює Департамент захисту довкілля та адаптації до зміни клімату виконавчого органу

Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації), а за цільовим та ефективним використанням коштів - головні розпорядники бюджетних коштів, які є співвиконавцями заходів Програми та яким передбачені бюджетні призначення на виконання заходів програми.

Співвиконавці заходів Програми, зазначені в графі «Виконавці заходу» розділу «Перелік завдань та заходів «Комплексної міської цільової програми екологічного благополуччя міста Києва на 2026-2028 роки», щоквартально до 15 числа місяця, що настає за звітним періодом, надають Департамент захисту довкілля та адаптації до зміни клімату виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) узагальнені відомості про результати виконання Програми з визначенням динаміки цільових показників.

Департамент захисту довкілля та адаптації до зміни клімату виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) надає Київській міській раді, Департаменту фінансів виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації), Департаменту економіки та інвестицій виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації):

квартальні звіти – до 01 травня, 01 серпня та 01 листопада звітного року;
річний звіт – до 01 березня року, наступного за звітним;
заклучний звіт та уточнені річні звіти (у разі потреби) – до 01 квітня наступного за звітним.

З урахуванням реалізації заходів Програми та виділених в кожному поточному році фінансових ресурсів, співвиконавці Програми надають свої пропозиції на наступний рік щодо обсягів фінансування з обґрунтуванням до Департамент захисту довкілля та адаптації до зміни клімату виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації).

Департамент захисту довкілля та адаптації до зміни клімату виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) щороку здійснює обґрунтовану оцінку результатів виконання програми та, у разі потреби, розробляє пропозиції щодо доцільності продовження тих чи інших заходів, включення додаткових заходів і завдань, уточнення результативних показників та індикаторів програми, обсягів і джерел фінансування, переліку співвиконавців, строків виконання програми та окремих її завдань і заходів тощо.

За ініціативою Київської міської ради, виконавчого органу Київської міської ради (КМДА), Департамент захисту довкілля та адаптації до зміни клімату виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) або головного розпорядника коштів Програми розгляд проміжного звіту про хід виконання Програми, ефективність реалізації її завдань і заходів, досягнення проміжних цілей та ефективність використання коштів може розглядатися на сесіях Київської міської ради та на засіданнях відповідних постійних комісій Київської міської ради протягом року в разі виникнення потреби.

Для кожного з об'єктів, що будуть реалізовані в рамках Програми, і щодо яких законодавством передбачено здійснення ОВД, на стадії процедури ОВД будуть визначені (за потреби) програми моніторингу та контролю щодо впливу на довкілля під час провадження планованої діяльності, а також (за потреби) плани

післяпроектного моніторингу відповідно вимог до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля».

10. Опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення
Транскордонні наслідки відсутні.

11. Резюме нетехнічного характеру інформації, розраховане на широку аудиторію

Метою Програми є формування екологічно збалансованого та комфортного міського середовища шляхом впровадження інноваційних підходів до охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів та підвищення рівня екологічної безпеки, здійснення контролю за утриманням домашніх тварин та регулювання чисельності безпритульних тварин у місті Києві гуманними методами, створення безпечного публічного простору у місті Києві шляхом формування свідомого та відповідального ставлення мешканців столиці. Строки виконання з 01 січня 2026 по 31 грудня 2028 року.

Програма передбачає такі заходи:

- заходи щодо охорони та раціонального використання природного середовища, за рахунок:

- розроблення документації із землеустрою для територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

- паспортизації малих річок і водойм;

- створення водоохоронних зон, спрямованих на запобігання забрудненню, засміченню та виснаженню водних ресурсів м. Києва;

- відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану річок, а також заходи для боротьби з шкідливою дією вод;

- заходи з озеленення міста;

- проведення наукових досліджень в межах екосистем природно-заповідного фонду м. Києва, пошкоджених внаслідок російської збройної агресії, та розробка заходів з їх відновлення (ренатуралізації);

- проведення наукових досліджень щодо біологічного різноманіття в межах екосистеми міста Києва та водних об'єктах; виявлення в межах м. Києва цінних для заповідання територій та об'єктів;

- розробка регіональних екологічних програм, у тому числі розроблення схеми та програми розвитку екологічної мережі міста Києва;

- утилізація хімічних речовин невідомого походження, утилізація ртуті, виконання робіт з демеркуризації на території промислового майданчика ВАТ «Радикал»;

- розробка наукових рекомендацій щодо заходів з охорони та поліпшення середовища існування тваринного світу на території м. Києва.

Ймовірні наслідки реалізації Програми:

а) для довкілля, у тому числі для здоров'я населення

У процесі здійснення стратегічної екологічної оцінки мають бути оцінені ймовірні наслідки реалізації Програми. Зокрема, мають бути оцінені наслідки для таких складових довкілля:

- атмосферне повітря (орієнтовно прогнозуються тимчасові впливи під час виконання будівельних робіт тощо);

- водні ресурси (орієнтовно прогнозуються тимчасові впливи під час виконання будівельних робіт та позитивні наслідки за рахунок заходів із паспортизації, впорядкування, покращення стану водних об'єктів);

- земельні ресурси (орієнтовно прогнозуються позитивні наслідки за рахунок заходів щодо поводження з відходами, заходів з інженерної підготовки та захисту території тощо);

- рослинний та тваринний світ, біорізноманіття (орієнтовно наслідки позитивні за рахунок заходів з озеленення міста, утримання зелених насаджень загального користування, відновлення лісів тощо);

- наслідки для здоров'я населення (орієнтовно прогнозуються позитивні наслідки, так як Програма спрямована на забезпечення екологічної безпеки в столиці, підвищення рівня благоустрою та комфорту життя мешканців столиці тощо);

б) для територій з природоохоронним статусом (негативні наслідки не очікуються; навпаки, прогнозуються позитивні наслідки за рахунок розроблення проєктів створення територій і об'єктів природно-заповідного фонду та організації їх територій, спеціальних заходів, спрямованих на запобігання знищенню чи пошкодженню природних комплексів територій та об'єктів природного заповідного фонду тощо).

в) транскордонні наслідки – не прогнозуються.

Заходи програми направлені на збереження та створення комфортного міського середовища шляхом через фінансування заходів за рахунок коштів бюджету міста Києва, в тому числі за рахунок коштів Київського міського фонду охорони навколишнього природного середовища.

12. Використана література

1. Атлас міграцій птахів України (складений за даними кільцювання). – К.: Інститут зоології ім. І.І.Шмальгаузена НАН України, Український центр кільцювання птахів, 2016. – 63 с.
2. Багацька Т.С. Вищі судинні рослини рекреаційних зон м. Києва / Т.С. Багацька // Інтродукція рослин. – 2014, № 3. – С. 31 – 37.
3. Борисова О.В. Водна стратегія міста Києва 2018 – 2025 рр. / О.В.Борисова, В.І.Вишневський, Г.М.Цветкова та ін. – К.: 2018. – 124 с.
4. Боймен Р. Мій рік у Києві. Міські спостереження за птахами у Східній Європі/ Р. Боймен // Птах. – 2009. – № 3.
5. Василенко І.А. Урбоекологія / І.А. Василенко, О.А. Півоваров, І.М. Трус, А.В. Іванченко – Дніпро: Акцент ПП, 2017. – 309 с.
6. Вплив транспорту на екологію міста. Аналіз та стратегії для України. – Х.: Міські реформи, 2016. – 24 с.
7. Врублевська О.О. Навчальний посібник з дисципліни «Клімат України та прикладні аспекти його використання»/ О.О. Врублевська, Г.П. Катеруша. – Одеса: ОДЕКУ, 2012. – 180 с.
8. ДСТУ-Н Б В.1.1-27:2010 «Будівельна кліматологія». – К.: Мінрегіонбуд України, 2011. – 123 с.
9. Екологічний паспорт. Місто Київ. – К.: 2024. – 171 с.
10. Заклади охорони здоров'я та захворюваність населення України у 2017 році: статистичний збірник. – К.: Державна служба статистики України, 2018. – 109 с.
11. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення», Відомості Верховної Ради (ВВР), 1994, № 27, ст.218.
12. Закон України «Про охорону атмосферного повітря», ВВР, 2001, № 48, ст.252.
13. Закон України «Про охорону земель», ВВР, 2003, № 39, ст.349.
14. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку», Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 16, ст.138.
15. Захворюваність та смертність населення м. Києва за 2011 – 2015 роки: статистичний збірник. – К.: Головне управління статистики у м. Києві, 2016. – 8 с.
16. Захворюваність та смертність населення міста Києва у 2012 – 2016 роках: статистичний збірник. – К.: Головне управління статистики у м. Києві, 2016. – 9 с.
17. Мацюра О. В. Розвиток концепції цілісних ареалів птахів: аналіз міграційних шляхів / О. В. Мацюра, П. І. Горлов, М. В. Мацюра // Біологічний вісник. – 2012. – № 1. – с. 102 – 116.
18. Писанец Е. М. Амфибии Украины (справочник-определитель земноводных Украины и сопредельных территорий) / Е.М. Писанец – Киев: Зоологический музей ННПМ НАН Украины, 2007. — 312 с.
19. Порядок здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення/ Постанова Кабінету Міністрів України від 16.12.2020 № 1272.

20. Про затвердження методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування / Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 №296.
21. Протокол про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті / ратифіковано Законом України № 562-VIII від 01.07.2015.
22. Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища міста Києва у 2023 році. – К.: 2024. – 133 с.
23. Семерной В.П. Санитарная гидробиология: Учеб. пособие по гидробиологии. 2-е изд., перераб. и доп. / В.П. Семерной. – Ярослав. гос. ун-т. Ярославль, 2002. – 147 с.
24. Слюсарев А.О. Біологія: Навч. пос. / А.О. Слюсарев, О.В. Самсонов, В.М. Мухін та ін. – К.: Вища школа, 2005. – 622 с.
25. Стан підземних вод України, щорічник – Київ: Державна служба геології та надр України, Державне науково-виробниче підприємство «Державний інформаційний геологічний фонд України», 2019. – 131 с.
26. Стратегія розвитку міста Києва до 2027 року (нова редакція) – К.:., – 76 с.